

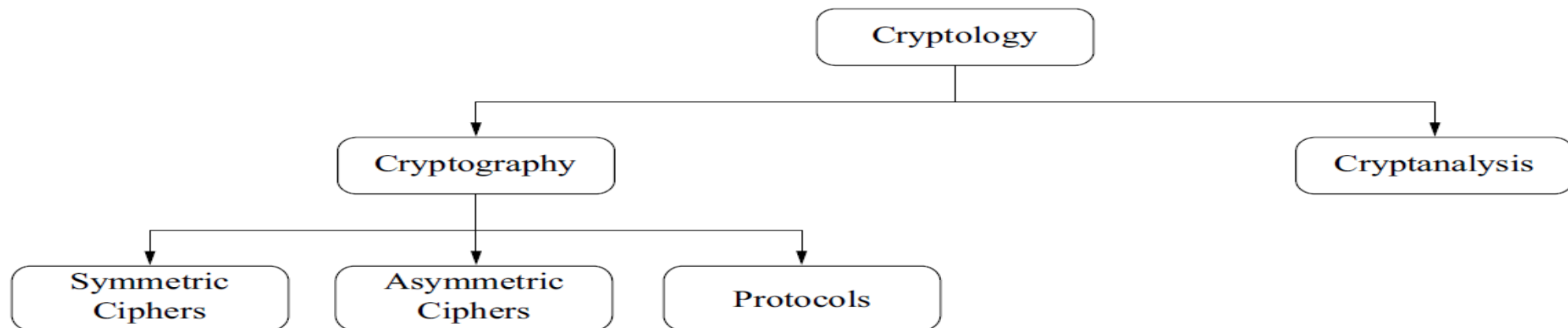
Математична криптологія

Основні поняття та приклади

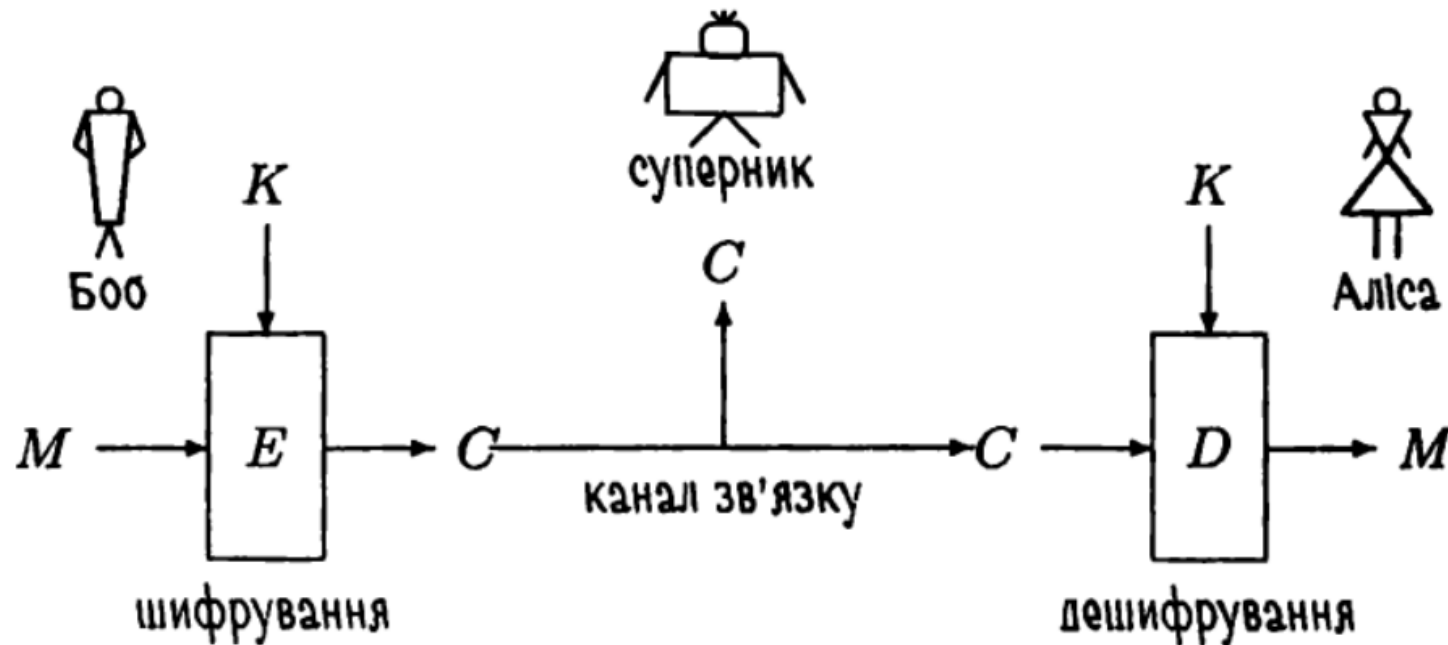
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

- **Криптологія (Cryptology)** — це галузь знань, що вивчає тайнопис (криптографію), і методи її розкриття (криптографічний аналіз). Назва криптології пішла від грецької мови (криптос — таємний, логос — наука або слово).
- **Криптографія (Cryptography)** — наука про збереження таємниці тексту.
- **Криптографічний аналіз (Cryptoanalysis)** - наука про проникнення у таємницю захищеного тексту.
- **Тайнопис** також є ширшим поняттям.
- Вживання **код** та **кодування** як синонімів до **шифру** та **шифрування** є помилковим.

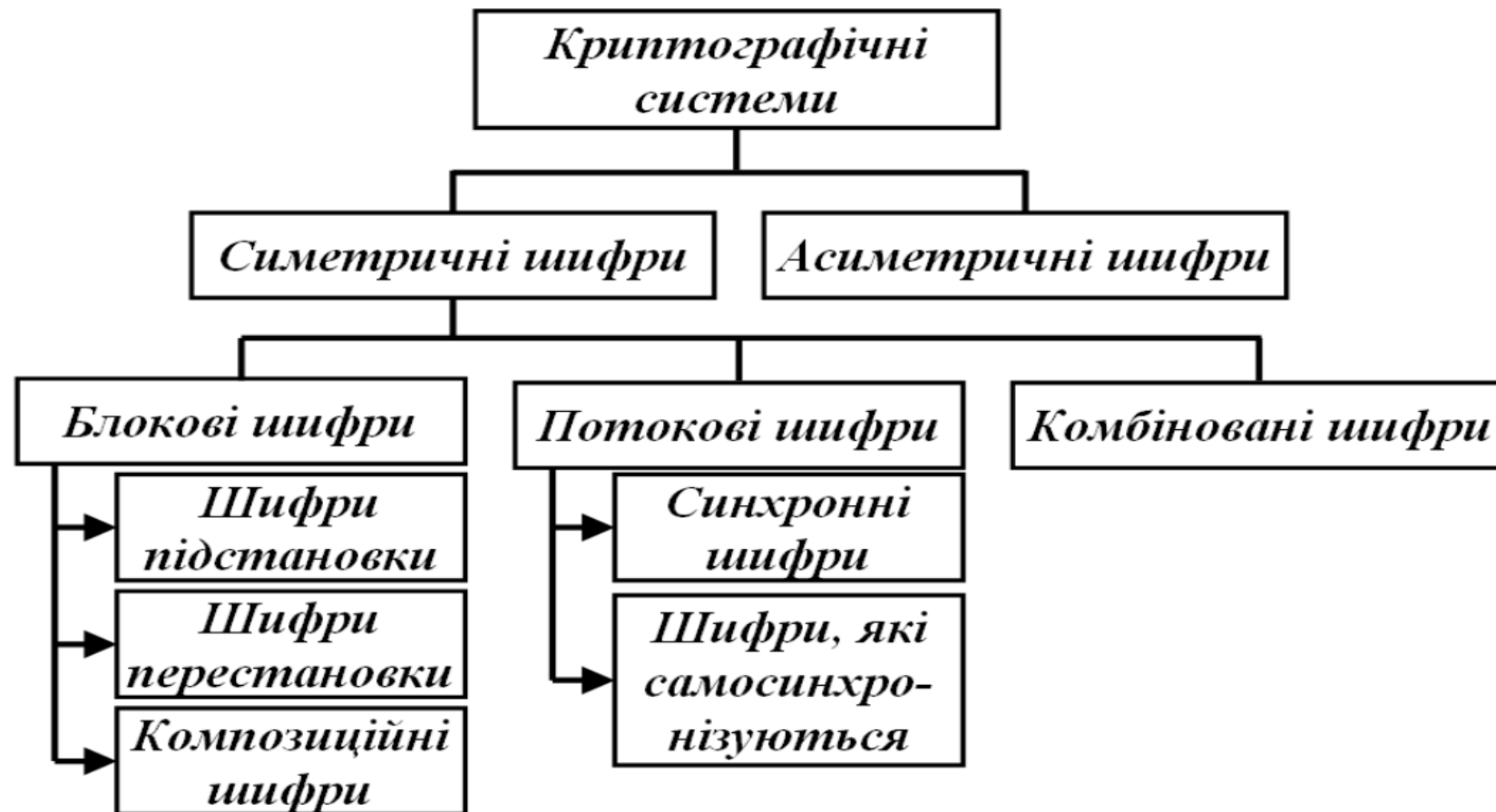
Класична криптографічна схема

- **K (key)** – секретний ключ;
- **E (encryption)** – функція шифрування $C = E_K (M)$;
- **D (decryption)** – функція дешифрування: $M = D_K (C)$;

Симетрична криптосистема

Класифікація методів шифрування

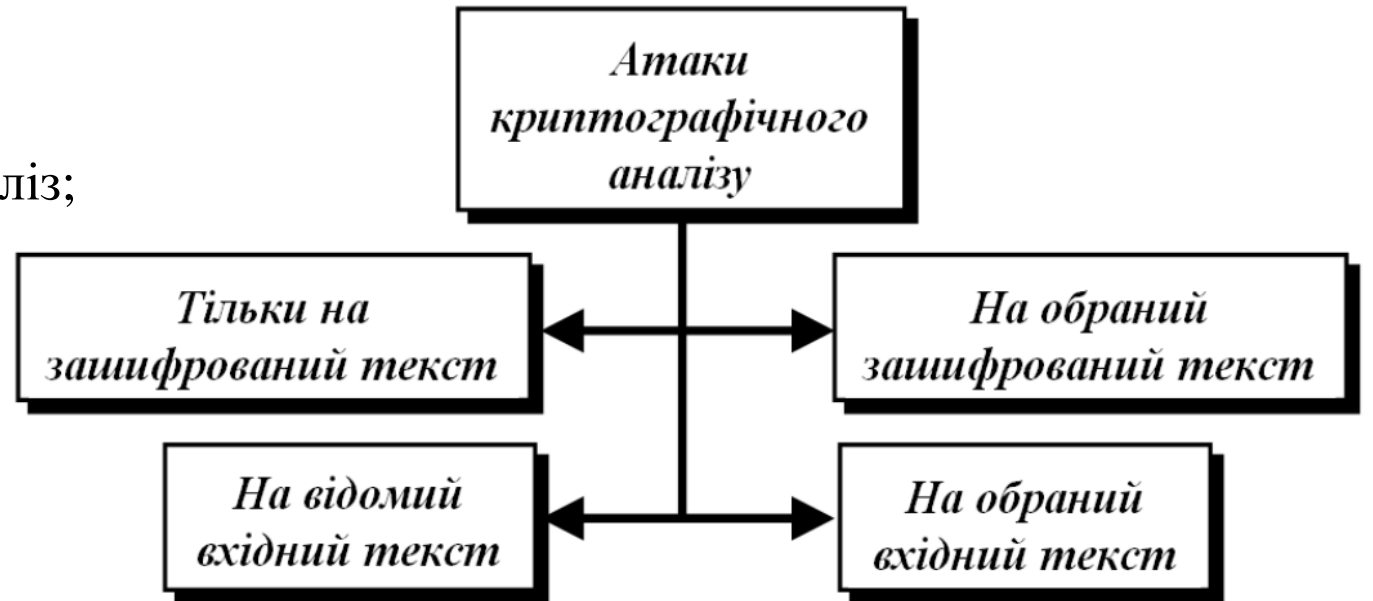

Криптографічна стійкість

- Абсолютно надійний шифр не піддається криптоаналізу;
- Шифр вважається надійним в обчислювальному сенсі, якщо його розкриття хоча в принципі можливе, але навіть на найшвидшому комп'ютері вимагатиме нереального часу (роки, століття, ...), після завершення якого будь-яка таємниця стане неактуальною;
- Принцип Керкгоффза (англ. Kerckhoffs's principle) - стійкість криптографічного алгоритму не має залежати від архітектури алгоритму, а має залежати тільки від ключів.

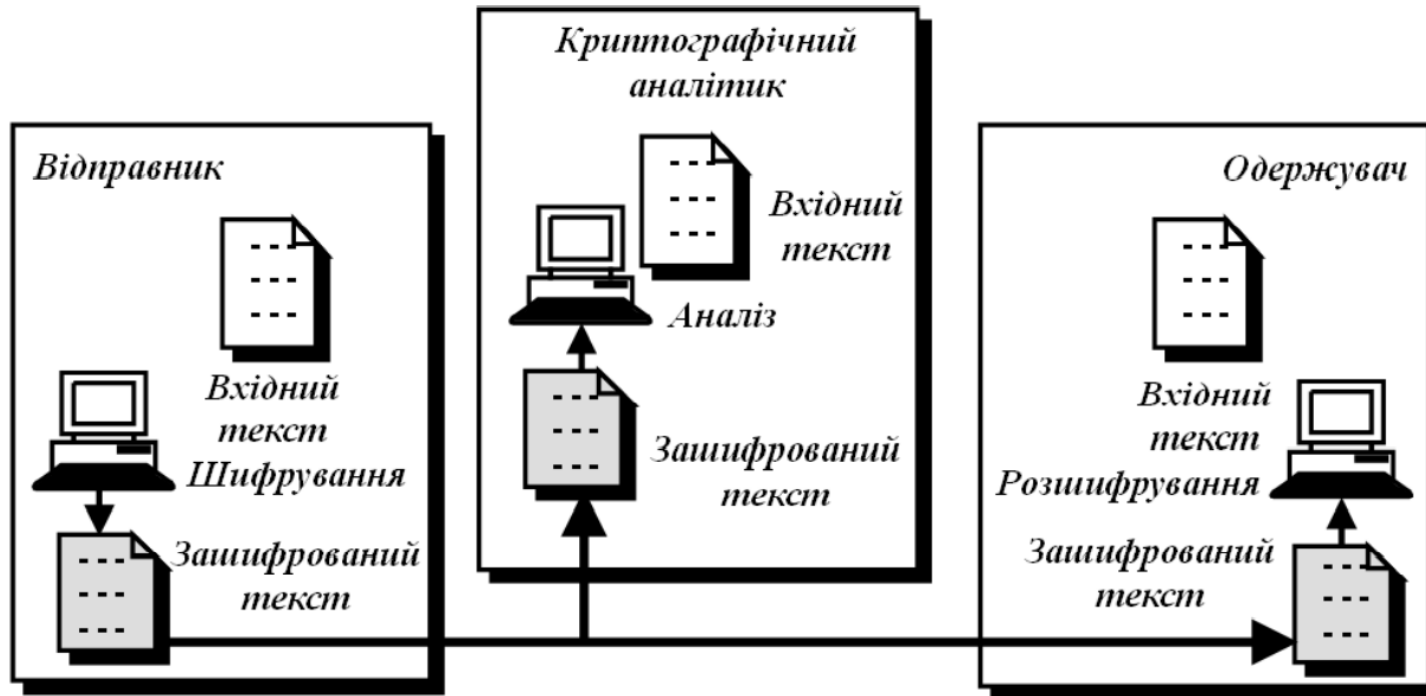
Криптографічний аналіз

- Атака грубої сили (brute force);
- Статистична атака – частотний криптоаналіз;
- Лінійний криптоаналіз;
- Диференціальний криптоаналіз;
- Атака за зразком.

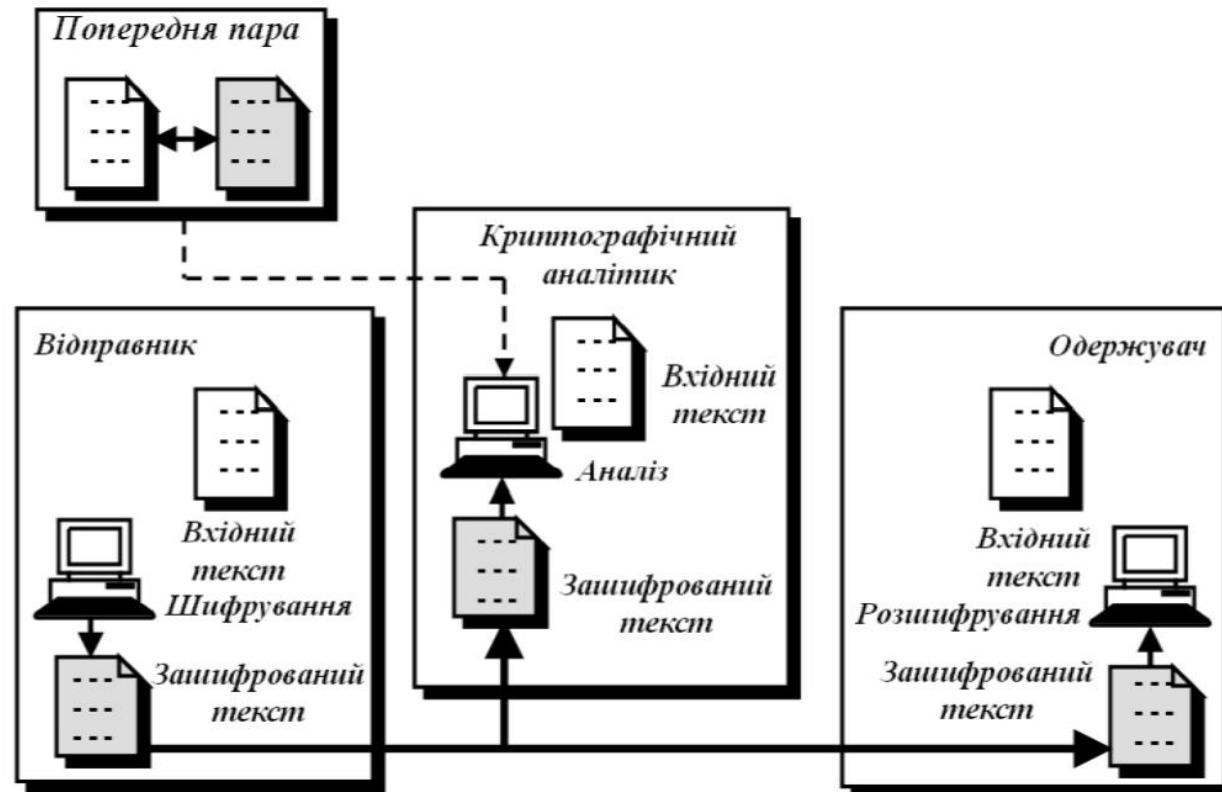
Атака лише із криптотекстом

Суперник знає лише криптотекст $E_K(M)$, також відома ще певна кількість криптотекстів $E_K(M_1), \dots, E_K(M_l)$, зашифрованих з використанням одного й того ж ключа.

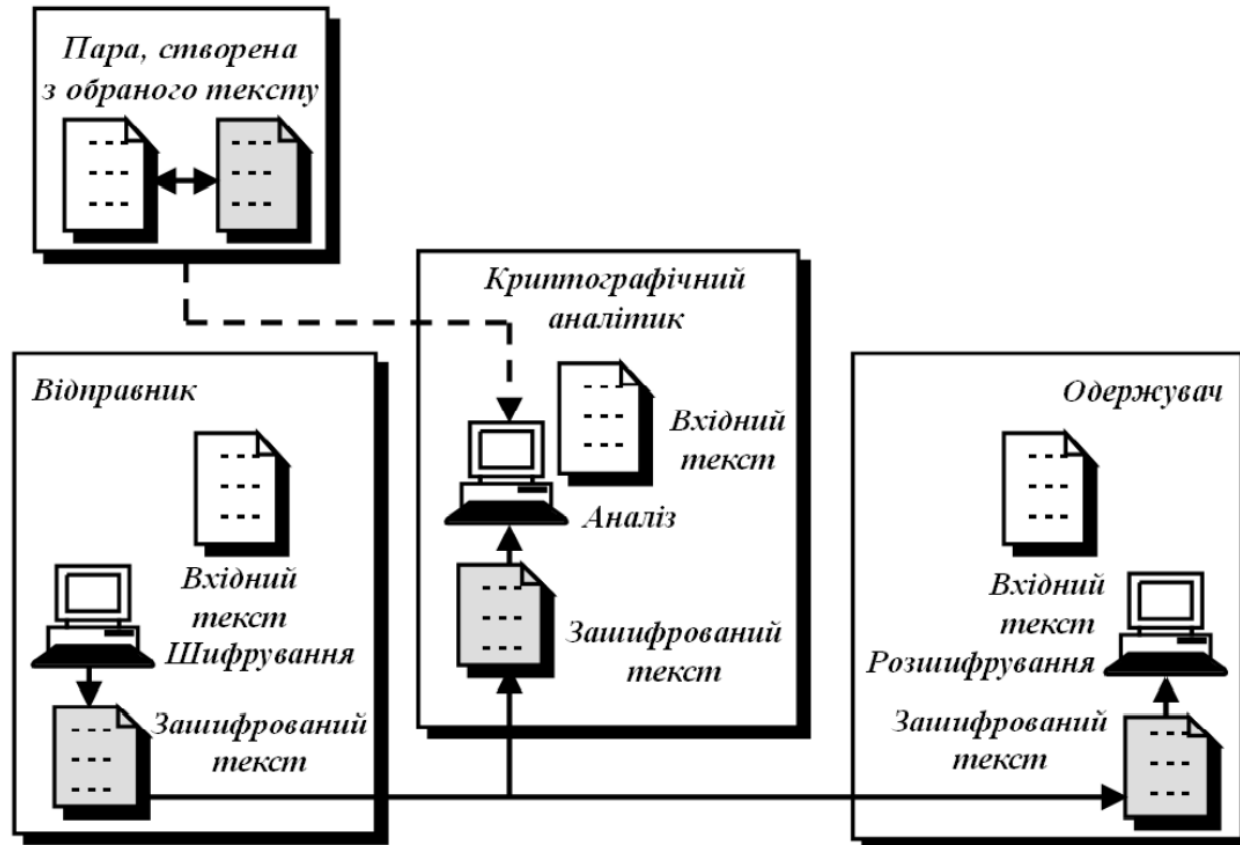
Атака з відомим відкритим текстом

Крім $E_K(M)$ суперник знає як додаткові криптотексти $E_K(M_1), \dots, E_K(M_l)$, так і відповідні їм відкриті тексти M_1, \dots, M_l (які пересилалися раніше і вже не є таємними).

Атака з вибраним відкритим текстом

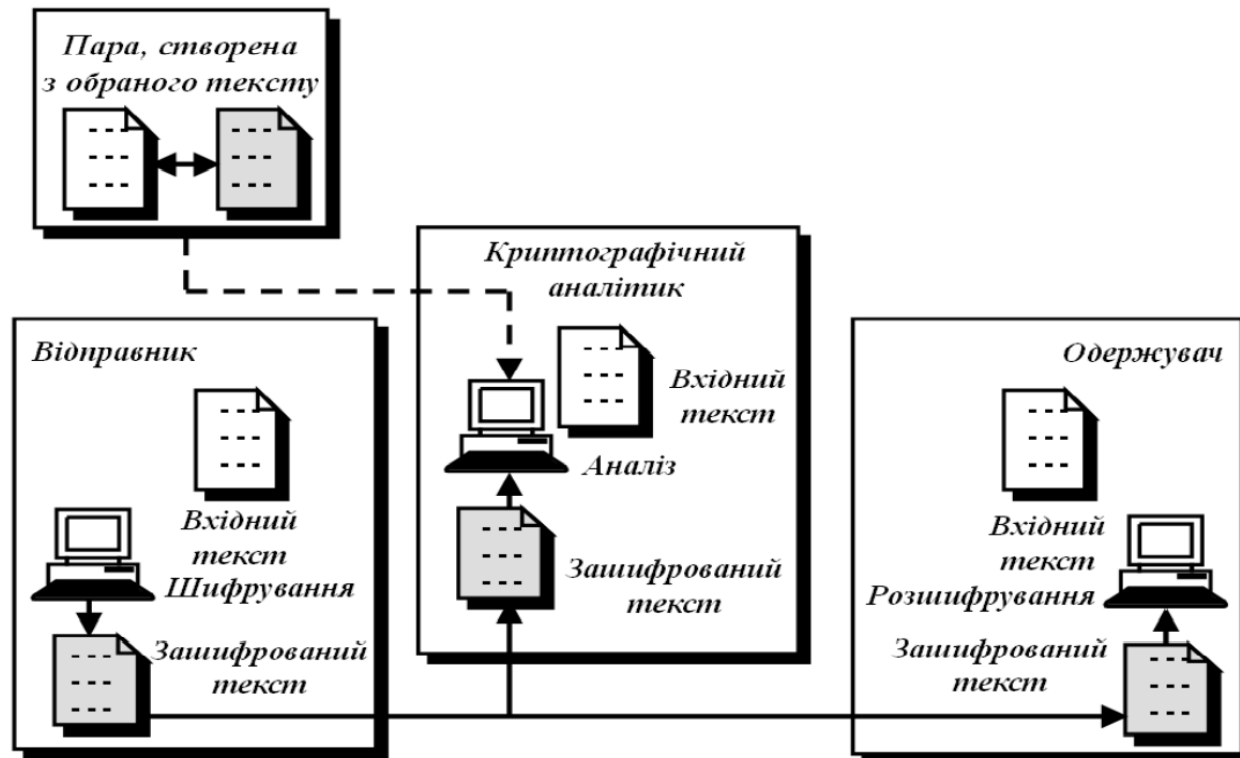
Атака з вибраним відкритим текстом. Суперник має доступ до “шифруючого устаткування” і спроможний отримати криптотексти $E_K(M_1), \dots, E_K(M_l)$ для вибраних на власний розсуд відкритих текстів M_1, \dots, M_l .

Атака з вибраним криптотекстом

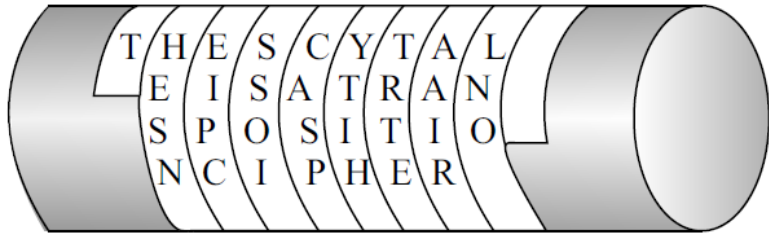
Атака з вибраним криптотекстом. Суперник має доступ до “дешифруючого устаткування” і спроможний отримати відкриті тексти $D_K(C_1), \dots, D_K(C_l)$ для вибраних на власний розсуд криптотекстів C_1, \dots, C_l .

Якщо атака певного виду призводить до розкриття шифру, то шифр є вразливим до неї, якщо ж ні, то шифр є стійким до такого виду атаки.

Шифри перестановки

- **Шифр Скитала** - використовувався спартанцями для військових донесень у V ст. до н.е.

- **Шифр частоголу:** криптографія → игірпорфякта

к^ри^пт^ог^ра^фі^я,

Шифри простої заміни

- **Шифр Ю. Цезаря** - (100 – 44 р. до н.е). Кожна буква алфавіту заміщується циклічним зсувом на 3 позиції вправо: а → г, б → г, в → д і т.д.

імперія → лптзулв

- **Частотний криптоаналіз** - У досить довгих текстах кожна буква зустрічається із приблизно однаковою частотою.

пццспофнпмлпльбгпепрптмбвмєоп

охоронумолокозаводупослаблено

ц	0.134	е	0.043	л	0.028	ч	0.011	ї	0.006
о	0.082	р	0.038	у	0.027	б	0.010	є	0.006
н	0.070	і	0.037	п	0.025	х	0.010	ф	0.005
а	0.070	с	0.036	я	0.021	ц	0.009	ш	0.005
и	0.056	к	0.036	э	0.019	ю	0.009	щ	0.003
т	0.051	м	0.033	ь	0.015	ж	0.008	г	0.000
в	0.046	д	0.028	г	0.013	й	0.007		

Варто запам'ятати

➤ **Криптографія це:**

- потужний інструмент для захисту інформації;
- основа для багатьох сек'юрних алгоритмів.

➤ **Криптографія не вирішує** всіх проблем захисту інформації (fishing).

➤ **Криптографічні методи надійні**, якщо вони реалізовані та використовуються коректно.

➤ **Ніколи не намагайтесь** винайти власну криптосистему, оскільки є велика імовірність що не будуть враховані всі фактори криптографічної стійкості та як результат шифр виявиться вразливим.